

SZARVASI UJSÁG.

Hetilap, a társadalom, közgazdaság és irodalom köréből.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 5 frt. — kr.
Félévre 2 frt. 50 kr.
Negyedévre 1 frt. 25 kr.

Egyes szám ára 10 kr.

MEGJELENIK:

hetenként egyszer, vasárnap.

Az előfizetési pénzek, úgy a lap szellemi részét
illető közlemények a szerkesztőhöz Szarvasra
címezendők.

A nyilt-térben minden garmondsor díja 20 kr.

HIRDETÉSI DIJ:

Minden egyes szó után 100 szóig 2 kr.
Azontúl 1 „

Kiemelt, díszbetűk s körzettel ellátott hirdetésekért termékek szerint, minden négyszög centiméter után 3 kr. számítottatik. — Állandó hirdetéseknek kedvezmény nyújtatik. Hirdetések az Árpád, irodalmi és nyomdai intézetbe küldendők.

Előfizetési felhívás

„SZARVASI UJSÁG“

1879. évi okt.-decemberi évnegyedére.

Az új évnegyed nyitásával ajánljuk lapunkat a nagy közönség szives figyelmébe. Törekvésünk ezennél is oda irányul, miszerint lapunkban lehető részletességgel tárgyalassanak mindazon jótékony hatású eszmék és vezérelvek, melyek a társadalmi összélet fejlődését befolyásolják, s melyeknek hangoztatása, érvényre emelése a sajtó főfeladatát képezi. E mellett lapunk az irodalmi izlés fejlesztésének is közege kíván lenni, s e részben eddigi tárcza-közleményeinkre utaljuk a szives olvasót, melyek nagyrészt ismert hazai írók tollából folytak.

A „Szarvasi Ujság“ előfizetési ára:

az új évnegyedre 1 frt 25 kr.,

mely összeg Szarvasra — vidékről legcélszerűbben postai utalványon — a kiadó hivatalba küldendő.

Szarvason, 1879. szept. 28.

A „Szarvasi Ujság“ szerkesztősége.

Az iskolai takarékpénztár

az oekonomia, ethika és disciplina szempontjából.

(Folyt.)

Hiányzik az iskolai takarékoság alanyában az értelem is. A kisdudovoda és népiskola növendéke sokkal éretlenebb, semhogy akár Aristoteles is képes volna vele megértetni: mi a pénz! Az értelem empiricus uton fejlődik, a pénz pedig a concret tárgyaknak abstractuma: ami a szeszek között a spiritus rectificatissimus, az az értékek között a pénz. A kraj-

cár, a forint látható, fogható, de a pénz az abstractio oly magaslatán lebeg, hová a 10--14 éves gyermek esze nem ér fel; hogyan is érne fel, hiszen sok ember megöszül, mégsem tudja mi a pénz. A pénznek értékét, használhatóságát, a tárgyakhoz és a munkához való viszonyát ismernie kell annak, ki takarékosnak mondja magát; a gyermek tehát nem ethikai cselekedetet vizsgál, hanem midőn krajcárját átadja a takarékpénztárnak.

Nyilvánul-e akarata az iskolai takarékpénztár cselekvő alanyában?

Az iskolai takarékpénztár föltétlen pártolói az akarata fejlesztésére helyezik a fősúlyt és épen abban látják ezen intézmény ethikai becsét, hogy általa a gyermek hajlandóvá lesz a takarékosagra.

Senki sem vonja kétségbe, hogy a szoktatás nagy szerepet játszik a jellem fejlődésében; rászoritjuk a gyermeket olyan cselekedetre is, melynek lényegét, horderejét stb. még nem érti. és helyesen, mivel a szokás megtöri az értelmes cselekvésnek útját, járt uton pedig könnyebb haladni. Ezen tekintetben alkunak nincsen helye, nem lehet a gyermekre bizni: akarja, nem akarja-e ezt vagy azt tenni, mert a szoktatásnak ereje részint a föltétlen engedelmisségben, részint a cselekvés folytonosságában rejlik; mihelyt alkunak van helye, mihelyt a cselekvés a gyermek tetszésétől függ, a szoktatás elveszti életerejét.

Képes-e az iskolai takarékpénztár — illetőleg a tanító ilyen szoktatásra? Képes-e a gyermek akarata folytonosan engedelmisségre hajlítani? Ha pedig a gyermek tetszésétől függ, beadni vagy elköltetni krajcárját, akkor az iskolai takarékpénztár nem fejleszt szoktatás által a gyermek akarata, legjobb esetben ártatlan játék a növendékeknek.

A dolognak ezen oldala roppant fontos, és a gyer-

mek boldogsága megérdemli, hogy ezt a körülményt ne vegyék félvállról az iskolai takarékpénztár pártolói.

Ami a tudakos ember értelem tekintetében: azzá lehet a gyermek az iskolai takarékpénztár által takarékoság szempontjából; mert bétett néhány krajcárt, takarékosnak hiszi magát — ha majd nem költ el egy-két forintot jó gazdának fogja magát képzelni, pedig a takarékoság egészen más fán terem.

Ha egyáltalában szerelmes valaki az iskolai takarékpénztárba, legyen neki akarata szerint, de kezelje úgy, hogy a pénz átadása ne függjön a gyermektől — és az engedelmesség folytonossága biztosítva legyen; ez azonban csak úgy történhetik, ha a család közreműködik a tanítóval. Hogy a családnak ezen közreműködése hogyan történjék, az az illető tanítók gondja, de hogy a legjobb modalitások is hézagosak lesznek az engedelmesség ellenőrzésében, attól nagyon lehet tartani.

És ez — mint érintve volt — Achilles sarka az iskolai takarékpénztárnak; kilenc esetben tíz között nem hajlandó a gyermek önkényt és kárpótlás nélkül megválni pénzétől — és pedig minél kisebb, annál kevésbé, a népiskolában és kisdedovodában tehát legkevésbé. Ennek nagyszerű oka van: míg oly kicsi a

gyermek, hogy a pénz értékét épenséggel nem ismeri, a pénz csak mint tárgy érdekli; megnézi, játszik vele, eldobja. Mihelyt azonban tapasztalás útján érteni kezdi a pénznek — mint csereeszköznek becsét, uralkodó érzékiségénél fogva ragaszkodik a pénzhez, mely eszközül szolgál ösztönének, vágyának kielégítésére. Az érzékiség annyira uralkodik a gyermekben, hogy csak a föltétlen tekintély hajthatja meg akaratosságát. Ilyen tekintélye pedig csak a családnak van — az iskolának legfelebb a tanórák alatt; ha megosztjuk a tekintélyt a család és iskola között; a tanítót rászedheti a gyermek, ha nem adja át a kapott pénzt — a szülőket nem kevésbé, mert eldobja vagy meghamisítja betéti ivét. Probatum est.

Evvel megválhatnánk az iskolai takarékpénztártól, mint ethikai tényezőtől, ha el akarnók hallgatni, hogy a takarékoság erényének az iskolai takarékpénztárnál sokkal jobb iskolája a család.

Igazságtalan eljárás: az iskolai takarékpénztárt a család becsületének rovására magasztalni; suum cuique! Az iskolai takarékpénztár kedvéért nem szabad a család jóhírnevét gázolni. Ha vannak kötelességeiket elmulasztó családok, a magyar családok óriás többsége nem vádolható ezen erkölcstelenséggel. Családjaink legnagyobb része földmivelő, tehát azon része a népnek, mely szívósan ragaszkodik a hagyományhoz; a

T Á R S U G A

Csak te szeress!

Bohó lány, nyugtalankodol,
Hogy elnémultam ajkadon.
Jatszva véled óra-hosszant,
Csakugy porosodik a lant
És félsz: ezért majd a világ,
Reád kigyót-békát kiált? . . .

Ne csüggedj el, kedves gyerek,
Csókolj, s egy dalt mondok neked.
Bohó lesz az, mint a világ,
Rövid, mint a jó, a mit ad.

* * *

Egy gazdag élt, könnyelmű volt,
Ezüst tala megannyi hold,
A pincze, csűr szinig tele,
Száz vendégnek szól a zene.

„Hajrá! világos reggelig,
Nincsen-e még több mécses itt?
Gyujtsátok föl az asztagot,
Annál, tisztábban láthatok.

Megláthatom rózsám szemét,
Hajladozó szép termetét;

Ne veszszen el egy mosolya,
Félre, irigy éj fátyola!”

Parancsszavát tett követé,
Az asztag szint' izzad belé.
Szikrakat fűj, füstöt okád,
Lángra gyujtja a palotát.

A palota világinál,
A hűtlen kedves odább áll. . . .

S ki másnak kincset aldozott,
Másnap a hűlt romok felett
A gazda búsan támoogy:
Szedegeti a lé c z s z e g e t.”

* * *

Értetted a mesét leány?
Ó csak te szeress igazán!
Szerelem a valódi kincs,
Bennem dicsőség szomja nincs.

A dal: pusztult üdv lé c z s z e g e l
A hír: veszett fejsze ny e l e . . .
Beszélhet az irigy világ:
Bolond az, a ki arra vágy!

takarékosság pedig mint ker. erény hagyományos öröksége volt a magyar családnak a legujabb korig; hogy ezen hagyományos erény itt-ott ellankadt, kihalt, annak oly erkölcsi és társadalmi okai vannak, melyeket az iskolai pénztár soha megszüntetni nem fog, mert a helyett, hogy támogatná a családi szentély falait, alkalom a családi kötelekek lazítására. A családok egy része, ha szakított a takarékoság hagyományával, ezt a bajt magában a családban kell orvosolni, nem kivülről és nélkülről; erkölcsi és társadalmi eszközökről kell tehát gondoskodni, hogy a család térjen vissza a takarékoság hagyományához; az iskolai takarékpénztár határozottan nem alkalmas erkölcsi eszköz erre; lehetnek eredményei fényesek, de elterjedése nem kívánatos, mert a családiasság feloszlására vezet. Hogy a káromkodó apa magába száll imádkozó gyermekének szemlélése által, ezt megengedjük, mert az imában természetfölötti tényező működik — a tékozló apa kineveti takarékos gyermekét és elveri összegyűjtött filléreit — de takarékosá nem lesz; az ellenkezőt pusztán állításra nem hiszszük el.

A takarékoság erényének iskolája tehát a család, az iskola mint egyébként, ebben is tartozik a családot segíteni.

A családok legnagyobb része meg is felel ezen kötelességének és pedig a leghelyesebb módon.

Míg a gyermek értelmetlen, nem engedi neki a

család, hogy pénz legyen a kezében. Régi jó közmondások: gyermek kezébe nem való a pénz — a gyermeknek kés a pénz. Ha ad a gyermeknek pénzt, határozott célra adja és szigorúan ellenőrzi, hogy a gyermek tiszteletben tartsa a szülői akaratot; ha mástól kap a gyermek pénzt; a szülők intézkednek, mi történjék ezen pénzzel: vagy elteszik a gyermek számára inkább mint emléket — sem mint pénzt, vagy pedig meghatározott célra fordítatják a gyermek által. Ha a gyermek már értelmesebb, a szülők megismertetik a pénz értékével és felhasználásának módjaival; van valami gyönyörködtető abban a gondosságból és értelmességben, melylyel a jó apa fiát, a gondos anya leányát bánni tanítja a pénzzel. A férfiasodó fiú és a hajadon, jó családban már a szülők társai a pénz kezelésében, sőt a szülők ezt a terhet értelmes és megbízható gyermekeik vállaira rakják: öröm és gyönyörűség ez mindkét félre — a szülők büszkék, hogy ilyen gyermekeik vannak, a gyermekek pedig megtisztelve érzik magokat.

Ez nem ábrándozás — van ilyen család falun városban; ha megfogyott a számuk, mindent el kell követnünk, hogy a családok mind ilyenek legyenek.

A családi takarékoságnak még azon előnye van, hogy ment azon erkölcsi hibáktól, melyeknek az iskolai takarékpénztár igen könnyen alkalmul szolgálhat.

Ezen erkölcsi hibákra mások is figyelmeztették

Értetted a mesét leány?
Ó csak te szeress igazán;
Borúlj reám, csókolj, ölelj;
Fut az élet — h a s z n á l n i k e l l.

DOBSA LAJOS.

A két vándorszínész.

— Elbeszélés a színész-életből. —

Írta: Báthory R. Mihály.

Bonyhári Pista és Kövesdy Géza elválhatlan barátok valának; őszinte részvételt osztottak egymás örömeiben s bánatában. Ha Bonyhári Pista pár forinttal rendelkezett s látta barátja nélkülözését, hű barátához illően megosztá azt vele. Pár év előtt ismerték meg egymást s a baráti kapocs oly szorosán fűzte őket egybe, a mi a színészetnél ritkaság, — hogy egyik társulattól a másikhoz rendszeren együtt szerződtek el.

1872-ben Timár színtársulata Kun-Szent-Mártonból Fél-egyházára tevén át állomását. Ide megérkezve, legelső gondja volt minden egyes tagnak szállásra tenni szert, kipihenendő az utazás faradalmait.

Bonyhári Pista sehogysem tudott megbarátkozni a lakás-keresés eszméjével, s minthogy rendszeren közös szállást tartottak, minden új állomáson Géza barátját ösztökölte e nem éppen irigylendő foglalkozás teljesítésére.

Sok oly városra akad a vándorszínész és színésznő, melyben egy napi futkározás után is alig talál szerény igé-
u-yeinek megfelelő szobácskát. Egyik helyütt a fiatal házi-

vagy szobaasszony csak nőtlen embernek adhatja szobáját másutt csak kettőnek adják ki, de nőtleneknek, mert „a leányom így akarja.” Kisasszonyt, kivált leányos háznál vagy férjesnőt, nem fogadnak el, mert ezekkel sok a baj, otthon mosnak, némelyik még főz is, s a férfi ezt mind nem teszi; szóval számtalan kifogásokkal élnek, de legtöbbször a szoba ára fölött nem tudnak megállapodásra jutni.

Öt órai járás-keelés után Géza barátunk már lemondott a reményről, hogy az nap este rendes szálláson hajtsa nyugalomra fejét. Vendéglői szobát nyittatni? — isten őrizze még a gondolattól is; egy forint 20 krajcárból három napig pompasan ebédelhet. Belefáradván a lakás keresésbe, már-már elhatarza Petőfiként „Felhővel takarózni,” azaz, kebelbarátjával egyetemben a dekorációk közzé tenni eltörődött testét másnap reggelre: midőn alig téve még egy pár lépést előre, a legközelebbi kapun czédula ötlük szemébe; s csakugyan egy szoba volt kiadó:

Belépve a kapun, várta, melyik pillanatban támadja meg a rejtekéből előrohanó borzas eb, de úgy látszik, — gondolá, — most vagy a szomszédba ment látogatóba, vagy pedig a ház pitvarában elnyujtózva szunnyadozik. Azonban se az udvaron, se a pitvarban nem találkozott senkivel.

A konyhából két ajtó nyílt, most melyiken nyisson be, — tünődék magában Géza barátunk; — végre a jobboldali szobából hangok üték meg a füleit. Megrántja tehát, a kilincs gyanánt szolgáló szíjjat, mire az ajtó fölretarult.

A szobában a háziasszonyt és leányát találta, kik éppen alma-hámozással valának elfoglalva.

— Melyik szoba volna itt kiadó? — kérde Géza, szeretném megnézni.

az iskolai takarékpénztár védőit, de a felelet csak negatio volt, holott a tagadás nem czáfolás.

Ilyen erkölcsi hibák: a z i r i g y s é g, g ő g k a p z s i s á g.

Az irigységről azt tanítja a tapasztalati lélektan, hogy már a gyermeknél nagy mértékben található — a férfiban gyengül — az ősz hajakkal ismét gyarapodik. Ha valami, a pénz irigységet kelt, mert a pénz „különös folyadék” mint a vér; a szebb ruhát, jobb ételt megbocsátja a szegény a gazdagnak, a pénzt soha; ezt lehet tagadni, de a dolog így van.

A gyermeket ártatlannak szeretjük képzelni, holott az ifjú szív lármás tanyája a szenvedélyeknek; a gőg nagy szerepet játszik már a kis gyermeknél: ruhájára, szépségére, eszére büszke, sőt még avval is kérkedik, mi nem az övé — apja házával, nagynénje fogatával, keresztapja négy ökrével. Ha pénzbetéte által tulajdonos lett, ez növelni fogja büszkeségét — ha szavakban nem adhat gőgjének kifejezést, képmutatóvá válik.

Mit mondjunk a kapzsiságról? A birvágó élénkebb a gyermekben — mint az ifjuban; oly ellenállhatlan ezen szenvedély, hogy lopásra ragadja a gyermeket. Nevelői pályámon többször történt, hogy serdülő ifjak idegen vagyona kezébe került, azért ma közbecsülésben álló férfiak, de ily kísértetbe nem szabad vinni

— Eredj Mariska, — mondá leányának a háziasszony, — mutasd meg a ténsurfinak a szobát.

A kiadandó szoba berendezése, tisztasága, kielégítette Géza igényeit, midőn tudtára adá a háziaknak, hogy ketten akarják kivenni, azok legnagyobb örömmel megígérik, hogy tesznek be még egy ágyat. Az egyezés megtörtént, s ifjaink még az nap estve elfoglalák új lakásukat.

Katonáné Boris, (így hívják a háziasszonyt,) élte javán ugyan már túl van, de azért még takaros asszony. Tíz esztendő repült el az idő szárnyain, mióta Tamás mester, ki mellesleg mondva asztalos volt, elköltözött egy jobb hazába, hátrahagyva az ő kedves élete párját, s 7 éves Mariskáját, ki azóta már eladó leánnyá fejlődött.

Mariska sugár, karcsu teremtség volt; barna fürtökkel, kifejezéstelt nagy égszínkék szemekkel, szelid vonásokkal, viruló rózsás arczzal s mindehez még: pezsgő kedélyvel áldotta meg őt a természet. Csak úgy bomlottak utána a nyalka legények, de ő egyikre sem hederített. Seregesen tódultak házukba: az egyik fonóba, másik fosztókába hívta, hasztalan volt minden kérelem; ő megmaradt határozott szándéka mellett, mivel mint többször mondá: nem akar Ambrus Kata sorsára jutni, kit csábító ígéretekkel hetenként kétszer-háromszor a fonókába édesgették, míg végre egy este nem tért onnan vissza, — — — megölte magát.

Marist e megtartásáért a legények bosszúból „rátarti kisasszony”-nak nevezték el.

Másnap reggel, midőn a szomszédok között hire futott, hogy Katonáné színészeket fogadott házába; a rágalomnak, csipősnél csipősebb megjegyzéseknek vége — hossza nem volt. Nem telt bele két óra: ángyomasszony lánya közveti-

senkit. Különösen a pénz bir ígéző erővel a gyermekre, szemeiből kiolvasható az „Auri sacra fames” szenvedélye. Lángoló képzelme a lehetlenség országába ragadja a gyermeket, a kamatozás és ezáltal a gazdagodás lidérce lebeg lelke előtt éjjel, nappal. Nagyon félhetni tehát, hogy a pénzgyűjtés kapzsisággá fajul.

Ezen aggodalmak nem légből kapott rémképek; avval a cáfolattal nem érhetjük be, hogy a tanító ébersége, ügyszeretete stb. megakadályozhatja ezen bajokat. Ha valaki tűzzel játszik a háztetön, mert hiszen arra valók a tüoltók, hogy eloltsák a kigyuladt házat, ezen ember valamely rándulásban szenved, és mint ilyenel bánnak vele; a l k a l m a t n y u j t a n i a z i r i g y s é g, g ő g, é s k a p z s i s á g é l e s z t é s é r e, m e r t h i s z e n o t t v a n a t a n í t ó, h o g y e l f o j t s a e z e n s z e n v e d é l y e k e t: q u a l i f i c á l h a t l a n é s z j á r á s!

Másként állna a dolog, ha iskolai takarékpénztár nélkül csakugyan lehetetlen volna a gyermeket a takarékoság erényére vezetni; de ez nem áll, mert eddig is voltak, ma is vannak takarékos emberek, családok; annál kevésbé áll, mivel — mint láttuk — a takarékoság erénye csak a családban fejlődik; nem áll végül azért sem, mivel a takarékoság példájának fölülről kell lefelé hatnia: legyen takarékos az állam, le-

tésével már a harmadik utcában beszéltek, mi történt Katonánéknál.

Szegény Mariska, nem is gyanítá, hány nyelv rágódik becsületén, miként igyekeznek ártatlanságát a sárba tiporni!..

Egy hónap óta időzik már a szintársulat Félegyháza város falai közt; a színészek nem panaszkodhatnak, mert eléggé látogatott a szinterem, szombat, vasárnapon pedig zsufolásig tömve van. No de van is ám jó világ! Thalia papjai rangjukhoz méltóan esznek, isznak, mulatnak.

Bonyháry és Kövesdy collegáik példáját követve, könnyelmű életmódot folytattak, mitsem törődve a holnappal, rendesen a hajnali három óra vetette őket haza.

Otthon csakhamar megbarátkoztak a ház népével; koronként egy-egy színházi jeggyel kedveskedtek Maris leányasszonynak, különösen, mikor valami kiállításos darabot adtak elő.

E nem várt meglepetés Marisnak kimondhatlan örömet szerzett, s viszonzásul valahányszor tésttaneműt sütött, vagy turós haluskát főzött: nem mulasztotta el a ténsurfiakat is megkínálni belőle.

Kezdetben délutánonként be-bekukkantott a színész urakhoz Mariska, megkérdezni: „Mit játszanak ma?” Vagy ha nem volt kérdezni valója, friss ivóvizet ívitt nekik, s ilyenkor bemerülvén a discussióba, ott felejtette magát. Látván, hogy a színész urak szívesen barátságosan társalognak vele, később úgyszólván náluk lakott; a miért szigorú anyjától többször pironogatást is kelle tünie. De ő ezzel nem törődött.

Természetesen az ily gyakori látogatásoknál a két ván. dorszínész részéről az ölelgetések s kétértelmű szólásmódok sem maradhattak el. Mindezek daczára Mariska mégis vonzódott hozzájuk.

gyen takarékos az élet, a család: így lesz takarékos a serdülő nemzedék.

* * *

Mit ér tehát az iskolai takarékpénztár etikai szempontból? Képes-e a gyermekben a takarékoság erényét kiképezni? Van-e ezen takarékoságban elégséges ellenőrzés és folytonosság? Beavatja-e a gyermeket a pénzhasználásának titkába? Esetleg kárt okozhat-e nagyobb, mint hasznot? Ezen intézményen kívül nincs-e jobb eszköz a takarékoság erényének meghonosítására?

Aminők a feleletek ezen kérdésekre, olyan lesz az iskolai takarékpénztár etikai értéke.

(Folyt. köv.)

CSARNOK.

Színi-szemle.

(A „47-ik cikk” Belot drámája. — „A bőregér” Strauss operetteje. — Csiky: „Ellenálhatatlan”-ja. — „A gerolsteini nagyherceg nőt.” Offenbach operetteje. — A két drótos tót.” Népszínmű, írta Kempelen Győző. — „Kisasszony felesége m” Lecocq operetteje, Krecsányi Sarolta assz. jutalomjátékául.)

A „47-ik cikk” azon hatásos iránydrámák egyike, melyek egy fennálló társadalmi tényre támaszkodva, egy ideig nagy zajt szedtek csapni a színpadon, de a melyek, minthogy nem fordulnak az általános emberi gyengék ellen, melyek minden korban ugyanazok, ha nyilatkozásuk módja más is, — ha a tendencia nem bír felemelkedni költői eszmévé, elveszük

Az örökké vidám leánya, főzés vagy munka közben, a szebbnél szebb népdalokat hallatta, melyek valóban a nép ajkáról szedett drága gyöngyök valának. De kivált „Ha tudnád, hogy szeretlek” kezdetű népdalt, oly mély érzéssel dalolá, minőért akármelyik elsőrendű énekesnőt megtapsolnák; — élvezet volt hallgatni.

Napok multával Katonáné nagy változást vón észre leánya kedély állapotán. Búskomorság szállta meg az ifju leány vidám kedélyét. Szótlanul végezte teendőit; délutánonkint leült a tulipantos ládára s ott fejét kezére hajtva, órák hosszaig elmélázott, aggodalmas tekintettel pillantván a jövőbe. A népdalok hangoztatása ritkábbak lettek, s ha mély bánatának szabad folyást kívánt engedni, vagy könyekre fakadt, vagy oly keserves nótákat dalolt, melyek még a legkeményebb szívű embert is meghatották volna. S ez így tartott már napok óta.

Anyja minden eszközt felhasznált a komor felhők eloszlatására; törekvése célra nem vezetett, leányát nem bírhatta vallomásra.

Ha kissé kutatnák a dolgot, kétségkívül eltaláljuk Mariska bánatának okát, főképp ha fontolóra vesszük, hogy Kövesdy Géza csinos fiatal ember, és hogy nemcsak a világot jelző deszkákon játsza szakmájába vágó szerepeit, hanem még az életben is, a mennyiben: borzasztó szerelmes természettel bír. Így tehát legkevésbé csodálkozhatunk azon, ha gyulékony szíve Maris leányasszony iránt lánggra lobbant, s édeskés beszédével ügyesen szőtt hálójába kerítette. . . .

Kövesdy Géza szerelme azonban most az egyszer nem hirtelen fellobbanó szalmaláng volt, hanem valóban komoly. Napról-napra kedvesebb, szeretetreméltóbbnak tünt fel előtte Katonáné asszony leánya s olykor magános óráiban több-

létjogukat, mihelyt az említett tény módosul vagy megszűnik. A drámaíró élénken érzi, hogy az emberi itélet gyarló, mely sokszor látszaton és nem valóságon alapul, hogy sokszor ártatlant is elítél — és igaztalannak tartja azt, hogy akit emberi törvény elítél, az örökre elveszítse becsületét. A francia törvény e társadalmi félszagséget azzal súlyosítja, hogy az elítéltet szabad lábra bocsátása után rendőri felügyelet alá helyezi s megszabja tartózkodása helyét. Ez a 47-ik cikk. Ezt a cikket megtámadni, képtelenségét feltüntetni: ez volt a szerző célja. E célnak megfelelőleg alkotja meséjét, választja hőseit, csoportosítja mellék alakjait, olyan világításban, hogy mikor az emberek tettei folynak le előttünk, ezek mindenikében a 47-ik cikk jogtalan létezését lássuk. A szerző vesz egy hőst, a ki nemes, becsületes, lovagias, de szenvedélyes. Vonalmára méltatlan nőt szeret s mikor megtudja, hogy a nő csalfa, felháborult szenvedélyében rútra sebzi a nő arcát. A nő, kinek egyetlen kincse és jövedelmi forrása szépsége volt, megsemmisítve látván jövőjét, boszut forral s hazug vádat emel megbélyegzője ellen. A törvényszék 5 évi kényszermunkára itéli Duhamelt. Ime itt az ártatlanul bűnhődött hős, a kinek jövődö életét meg fogja ölni a 47-ik cikk. Megszabadulása után álnév alatt Párisba megy. Hogy a tendenciának megfelelő conflictust teremtsen, a költő hőseit oly helyzetbe hozza, melyben a nőt, kit megszeret, nőül kell vennie, különben a nő belehal. Ő nagy lelki küzdelem után nőül veszi Marceliet. Most már nem kell egyéb, minthogy Córával, egykori vádlójával találkozzék s kész az összeütközés. E találkozás megtörténik. Duhamel megvető magaviselete a szenvedélyesen szerető Córát boszura ingerli, a melyhez járul az a körülmény is, hogy Marcelie megtudja a valót. A katasztrófa mindamelllett szelid kimenetelüvé válik az által, hogy Cora megőrül és Marcelle megbocsát, s így Duhamel végre — legalább látszólag — boldog

szőr mondogatá: „talán mégis boldog lehetnék velem, — hisz a szerelem, a boldogság koronája!”

Egy verőfényes vasárnap délután Kövesdy egyedül ült szobájában, az nap este játszandó szerepét olvasgatva, midőn halk kopogtatás után az ajtó megnyílik s Mariska lép be a szobába — Engedelmet kérek a haborgatásért, — szolt a belépő, — de miután édes anyám nincs itthon, gondoltam magamban, megragadom a kedvező alkalmat, öntől némi felvilágosítást kérni bizonyos ügyben.

Géza elébe sietett, karcsu derekát átkarolva, leültette maga mellé a székre. — Minő ügyben? Talán szerelmi ügyünkben?

Mariska egész testében remegett; arcán látható volt, mily erős tusát viv a bensőjében harcra kelt érzelmekkel; szíve oly hangosan dobogott, hogy majd kiugrott rejtékéből. Erőtlennek érezte magát érzelmei legyőzésére, mert megszólalt a szív, feltámadt keblében egy ismeretlen magasztos érzelem. . . . Végre felindulását némileg leküzdve, lázasan megragadta Géza kezét.

— Bocsásson meg kétkedésemért, — kezdé remegő hangon, de a minapi nyilatkozata után elhatározám, még egyszer medkérdezni, ha vajjon őszinte szívből mondotta-e, hogy engem szeret? . . . — Már ugyan, hogy ne szeretném, — válaszolá Géza, — úgy szeretem, hogy ki sem mondhatom! — s ennek bebizonyítására egy forró csókot nyomott rózsapiros ajkára.

— Az igaz szegény mesterember leánya vagyok, de azt mondhatom önnek: becsületem oly tiszta, mint az égből alászálló hópehely, s ha csak azért beszél velem oly szépen, hogy engem elcsábítson, meggyalázzon, megbecstelenítsen,

lesz. Mindenesetre megrázóbb erejű lett volna a tendenzia, ha Duhamel elbukik és áldozatául esik — nem ugyan az erkölcsi világrendnek, mely változhatatlan, — hanem a 47-ik cikknek, melyet maga ellen ingerelt s melynek létjogát igaztalan bukásával megtagadja. Így legalább határozott véget érne a mű, míg így mindég ki van a hős annak téve, hogy felfedik őt; egész élete fölött Damoklész kardjaként függ a borzasztó 47-ik cikk, a melynek veszélye Cora tébolyával csak pillanatra mult el, a mely megölheti Gerardnak is becsületét, feldulhatja boldogságát, semmivé tehet mindent, a miért él és élni akar, — s mindezt jogtalanul! E kínos tudatban válunk meg Duhameltől. — Corát Siposné játszotta. Nagy gonddal emelte ki s tüntette elénk Cora jelleme vonásait: a bosszuvágyat, a szenvedélyes, — mondhatnók hőszült szerelmet, mely ki nem elégitve örülésre visz, az erélyt és akaraterőt, egyesülve annak féktelen önadaadásával, a kinek ereiben rab-szolgák vére foly. Mindezen jellemvonások fokozatos fejlődésben alakultak ki előttünk s az örülésben érték el telőpontjukat. Siposné alakítását méltán koszorúzták a közönség tapsai. Marcelle szerepe egyike volt a legszebbeknek, melyet Krecsányi S.-től láttunk. A gyengéd idegzetű nemes, szerető nőt, ki meghocsát férjének mert ez szereti őt, a ki midőn a viszonszerelemben ismeri fel a vétket, ugyanakkor feltalálja abban ennek mentességét is — költői alakításban láttuk magunk előtt. A többi játszó is nagyobbára betöltötték szerepüket, csak Mazilier és Potain urak beszédjében volt bántó az a egnismus, mellyel az idegen szavakat kiejtették. Ugylátszik, annyira blazirtakká lettek már Cora barlangjában, hogy még a szavak kiejtésével sem törődnek többé. Az ilyesféle barbarismusok, mint Sampelitz (Champs-Elysées,] ruen (Rouen) sat. egy oly társulat előadásaiából, minő a Krecsányiéké, joggal ki-mak.

ugy jobb lesz, ha nem is szólunk többé egymáshoz

Mondja, mi a szándéka? — kérdé kis szünet után.

— Szándékom tiszta im fogadd eskümet kedves angyalom, hogy nőmmé teszek s kivüled senkit sem fogok szeretni. — Jól van Géza én hiszek neked. Hat azon ügyben mit végeztél?

— Beszéltem igazgatómmal, azt mondá társulatahoz fogad s új allomásunkon már színpadra is léphetsz.

— Oh Géza, nem is képzeled, mily jótékonyan hatnak szíveimre vigasztaló szavaid. Végre tehát legforróbb vágyam beteljesül: színésznő leszek!

— És színészné, ha isten is úgy akarja.

— Tudom, kigyót-békat fognak rám kiáltani barátnőim és ismerősim, de én mindezeket tulleszem magamat.

— Ugyan kinek nincsenek irigyei, ellenségei?

— Lásd én régen színésznő lehettem volna már, ha édes anyám engedé, de valahányszor említettem előtte szándékomat, ő rendesen fenyegetődzéssel válaszolt. Pedig úgy szeretnék innen messze, messze menni, legalább megszabadulnék ellenségeimtől, megszabadulnék — anyámtól, ki oly szigoruan banik velem, mint mostoha szokott anyátlan gyermekkel, pedig ő nekem édes anyam. . . .

— Eh, de se baj, — folytatá Mariska, kitörülvén szeméből a könnyeket, — majd megsegít engem az isten! Majd meglátod kedves Gézám, ha a színtársulat tagja leszek, milyen szorgalmasan fogok tanulni!

(Vége köv.)

„A b ö r e g é r” Straussnak, a valcer-gyártó mesternek műve. A zene maga elég kellemes — természetesen a lecocqi operettek költői egysége és bája nélkül, — s a darab csengő valcerekben és polkákban rohog végéhez. A libretto maga nagyon gyarló, melyben a „W i e n e r - B l u t” csapongása látszik, — a franczia eredet daczára. Az előadás élénk volt s az első felvonás finálé-ja a háromlábu orchester fonnyadt hangjainak daczára meglepően sikerült.

Az „E l l e n á l l h a t a t l a n” Csiky pályanyertes vígjátéka, megjelenésekor nagy érdeklődést költött a napi sajtóban. Dicséretben, gáncsban nem volt hiány. Főlemlegették szép nyelvét, hatásos jeleneteit s fölhozták jellemzésbeli fogyatkozásait és kétes eredetiségét e műnek, mely élénken emlékeztet Moreto „S z é p D i e g o” jára. Különösen a dicséret árasztotta el e művet oly mértékben, hogy kihivta a Gyulai Pál bírálatait is. — Nem akarunk a műről magáról részletesebben szólni, csak az előadást kívánjuk méltányolni. Lászlóffy a czím-szerepben most játszott előttünk először drámai hős szerepet. Lászlóffy egyike a társaság legöntudatosabb s leggondolkodóbb tagjainak. Alakításában a gondos tanulmány a természeti adományokkal szépen egyesült. Ő nem azon színészek közé tartozik, a kik egyes hatásos fogásokat eltanulnak s azt minden lehető szerepben nagy tüntetéssel alkalmazzák, a kik nem tudván a szerep lélektani felfogásának magaslatáig emelkedni, lerántják ezt magokhoz s czéljokul tüzik, hogy a közönség megbízhatatlanabb részének kétes tetszését előránczigálják. Ő minden szerepének iparkodik egy alap-jellemvonást adni s azt mind végig következetesen megőrizni, kitüntetni. Ha némely szerepben ezt nem is találja el, törekvése mindazáltal méltánylandó. Rodrigo szerepének alaphangját fölfedezte s ezért alakítása egy őszhangos egész benyomását tette ránk. Folyton a szépségének csalhatatlan erejében hívó s hiúságában vak lovagot láttuk magunk előtt. Lászlóffy örizkedett őt butának tüntetni fel, a mi némely jelenetben tán hatásos is lett volna a karzat előtt, — mert átérezte, hogy a mivelt és eszes Rodrigo felsülései nem bárgyúságának, hanem vak hiúságának eredményei, s bukása ép ezért nem egy ostoba bukása volt, hanem egy különben okos emberé, a kinek hiúsága bekötö a szemét s a ki ezért nem látva maga előtt, elesik, s betöri az orrát a néző jogosan kárörvendő kaczagása mellett. Lászlóffy ötletei általában szerencsések s mindig a jelen természetéből foynak. I y e n jó g o n d o a t, hogy többet ne említsünk, a tükör e’ötti helyzete, mikor önmagával kaczerkodik. Nem állt meg a tükör előtt egy lépésre s nem hajlongott előtte feszesen, hanem két karját tetszelgő állásban, a mely nem kevésbé volt plastikus, — a tükör állványára helyezte s fejét oldalt előre nyujtva, boldog öne égüllséggel nézett a tükörbe. — Szóval Lászlóffy gondolkozó színész s a jellem alapvonásának felfogása és feltüntetése oly sikerült volt, hogy bizvást mellőzhetjük apróbb hibáit a részletekben. — Mellette Siposné (Florinda) és Dálnoky (Diego) szépen játszottak.

A „G e r o l s t e i n i n a g y h e r c z e g n ő” Offenbach régi, ismeretes operetteje Krecsányi Saroltával a czím-szerepben jelent meg színpadunkon. A nagyhercegnő Krecsányi Sarolta legjobb szerepei közé tartozik. Ez alakításában a fesztelenség discretióval egyesült s ez tette a hirtelen lángragyuló s szerelmében csalódó s ezért asszonyilag bosszút álló hercegnő alakját oly rokonszenvenné. — Dálnoky (Puck), Csátár (Bumbum) mulatságos alakok voltak. De különösen ki kell emelnünk Kiss Mihályt, ki Paul herceg szerepében leg-sikerültebb alakítását tüntette elénk. A gyámoltalan, együgyű, de naivságánál fogva mégis rokonszenves herceget vonzó alakban feltüntetni, megőrizni őt a túlzásoktól, igaz vonzalmát a hercegnő iránt a naivság rábeszélő erejével kiemelni, ime ez

volt Kiss M. feladata, a melynek ő oly szépen megfelelt. Mi őszintén örülünk, ha a tehetséges fiatal színész egy-egy szép alakítását méltányolhatjuk s ép mert tehetségnek tartjuk, mutatunk rá élesebben olykor túlzásaira s felfogásának ferdeségeire. Paul herczeg szerepe megmutatta, hogy a temperamentumának megfelelő szerepekben s az aesthikai izlés és jellemalkotás nagyobb tanulmánya mellett egykor ő maradandó alakokat fog teremteni.

A „Két drótostót” vagy „Kruponyacsok Marzi furfangjai”, eredeti (sic!) népszimű dalokkal és táncszal, írta Kempelen Győző, — vasárnap bukott hanyatt a színen. Van egy falu bírója, a kinek lányába egy drótostót szerelmes s viszont. Van Böske leányzónak egy barátja, a kibe egy másik drótostót, a mű hőse szerelmes, de nem egészen viszont. Van egy betyárféle a ki Böskebe szerelmes, természetesen nem viszont. Item, van egy földesúr, a ki a fia imádotját vette nőül s a ki szintén szerelmes Böskebe. Item van egy borzalmasan intrikus ispán (ezúttal tisztességes ruhában) a ki a leányát meggyalázó földesúr vesztére tör. Végül van egy esküdt s egy szolgabíró, a kiknek hivatásuk a bonyodalom szálainak szélezibálásánál az erőlködő szerzőnek segítséget nyújtani. A szerző nagy erőfeszítéssel állította föl drótostót-paraszt cselekvényét, gondosan megtámogatta buja földesurakkal és intrikus ispánokkal s azután rábeszélőleg könyörgött neki: mozogj hát előre. oh aranyos Cse'ekvény! — De a cselekvény nakacsul megragadt egy állóhelyben s csak az alakok mozogtak tova. — A szerzőnek az a tréfás ötlete támadt, hogy behoznyítsa, hogy a tót is ember, ha becsületes ember. Ez a darabmorálja, a mit végül Böske leányasszony ki is mond, — s ez a morál fényesen behoznyul, a mennyiben Marzi hős nemcsak becsületes, hanem okos ember is. A földolog tehát be van bizonyítva s a két szerelmes (Jani és Böske) viszonya szerencsés megoldást nyer. Ez az oka valószínűleg, hogy ezenkívül egyebet megoldani fölöslegesnek tartott a szerző. Ilyen például Zalay földesur családi viszonyai, melyek épen nem mondhatók megnyugtatóknak. Tudjuk ugyanis, hogy Antónia úrhölgy hajlandó volt férjét megöletni, csak hogy szabaduljon tőle, s ez a körülmény — a bűnös szerelem még mindig fennállván, — a jövőben is méltán kísért. Ilyen kifeledeelt tényező a buja földesur megbüntetése, míg a szegény ispán, ki gyalázatját akarta megboszulni, a törvény kezébe kerül. Ilyen megmagyarázatlan tény a fiu és feleség megjelenése a gyilkossági kísérletnél. De minek foglalkozunk tovább e megdöbentő hatású művel, melyet (leszámitva a Dálnoky merényleteit) még a karzat is megásvított? A „Két drótostót” méltó párja a „Pók”-nak s mi azon vigasztaló tudatban válhatunk meg e mű recensiójától, hogy vannak szomorú idők, mikor az ember kénytelen borsót hányni a falra. Mult vasárnap kifejezte elégtelenségét a mivelt közönség, ma már a karzat se pazarolta érdeklődését; még egy ily vasárnap, s az aréna fa'ai is tiltakozni fognak s megcsömörtenek az eféle élvezettől.

Kedden Krecsányi Sarolta jutalomjátékul a „Kissaszozonylesegem” Lecocq bájos operettéje került színre. Virágzapor közt kezdte meg az érdeemes énekesnő játékát s élénk tetszés közt végezte. Kedves és szeretetre méltó Marjolaine volt mindvégig, a ki szerepének alaphangjánál a bűn naiv ignorálását s az igaz szerelem közvetlenségét tette s a ki szerepe sikamlósságain nemes finomsággal futott tova. Krecsányi S. a hangulatának megfelelő szerepekben maradandó emléket hagy a közönség lelkében s ilyen szerep volt bizonyára a Marjolaine-é is.

HIREK.

— **Gr. Mittrowszky Wladimir** a helybeli r. kath. egyháznak egy gránit keresztet ajándékozott, mely a templom mellett a régi fa-feszület helyére állítottatott fel — Kár, hogy a kereszt nem magasabb alapzatra tétetett, így kevésbé imponáló, mint különben lett volna. — A kereszt Brűnben készült, és szégyenére a magyar iparosoknak, a kőfaragó a szokásos czég aláírást magyarul faragta ki a keresztre.

— **Krecsányi Ignác** szinigazgató a szerkesztőséghez küldött levelében meleg szavakkal vesz búcsút elmenele alkalmával egy a közönségtől, mely törekvését egy év alatt kétszer méltányolta pártfogásával, — mint a szerkesztőségtől és a szinügyi bizottságtól, a sikeres működés előmozdításáért. — Reméljük, hogy rövid idő múlva ismét találkozunk e derék társulattal, mely oly kellemes szórakozást nyújtott előadásával. Állandó sikert kívánunk nekik búcsú-szóul!

— **Dálnoky Kárpát jutalomjátéka.** Vasárnap f. hó 28-án adja Krecsányi utolsó előadását. Ez utolsó előadás, „Rákóczy Ferencz fogása” Szigligetitol, egyszersmind Dálnoky jutalomjátéka. Ő maga „pater Knitteliust játsza, a mely Dálnoky egyik legkitűnőbb szerepe. Fölösleges az előadásra közönségünket figyelmeztetnünk. A mű és a jutalmazandó maguk ajánlják magokat. Dálnoky közönségünk régi kedvence s hiszszük, hogy a rokokoszenv, mely őt eddigi alakításaiban kísérte, ez estén városunk osztatlan közönsége részéről üdvözlendi őt.

— **Öngyilkosság.** Jersza Ferencz helybeli asztalos neje f. hó 25-én családi összeütközés miatt kétkő oldatot vett be, minek következtében több órai kioldás után kimúlt.

— **A vasuti munkálatokkal** igen előrehaladtak, úgy annyira, hogy ha esőzések be nem állanak, novemberben az ige valósággal testté lesz. — Ugy Túr, mint Szarvas alatt a sin lerakások megkezdettek s meglehetősen távolságra kihuzattak. Sőt már néhánynak az arany ifjuság köréből, alkalmá is volt a vasuton ülhetni; igaz ugyan, hogy ott szállottak le, a hol felültek, de mégis elmondhatják, hogy a mezőtúr-szarvasi vasuton már ültek. — Ezzel kapcsolatban szükségesnek látjuk megmliteni, hogy a vasut melletti terséget sétakerítetté kellene átalakítani, mely a közönségnek kellemes szórakozó helyvé lenne. — Reméljük, hogy ezen életrevaló eszmét, mely a városnak mindenkor csak előnyére lehet, első sorban maga az előjáróság fogja felkarolni és a szükséges intézkedéseket megtenni.

— **A békésmegyei régészegylet vándorgyűlése** ma délután 3 órakor tartatik a főgymnázium dísztermében a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó beszéd Göndöcs Benedektől. 2. Markovicz Mátyás, egykori szarvasi ev. lelkes emlékirataiból, Gajdác Pál. 3. A m.-túri határban lelt régiségekről, B. Nyári Jenő, esetleg Haan Lajos. 4. Elnöki zárzó, Göndöcs Benedektől. (Zártülésben folvó ügyek.) Az ásatás f. hó 27-én delelőtt lett megkezdve a mezőtúri határban levő ugynevezett Kovács-halmou nt. Haan Lajos és tek. Zsi inszky Mihály urak vezetése mellett. Az egylet helyi tagjai közül jelen voltak Benka Pál, Mihálf József és Sipos Soma. Az eredmény cserép, kő és csonteszközök tekintetében eléggé jutalmazó volt, s arról részletes előterjesztést teend nt. Haan Lajos ur a maigvűlésben. Hiszszük, hogy városunk közönsége méltó érdeklődéssel lesz e vándorgyűlés iránt. — Estve — szini előadás után — a kaszinó helyiségében közvacsora tartatik.

Szerkesztői üzenet.

△ S-i—M-y úrnak Helyben. Kívánatára itt közöljük lyráját s reméljük ezzel Ellája szerelmét teljesen megnyerte, kinek szép szemei önnel tollat ragadtattak, jóllehet kár a libáért, hogy ezért neki fájdalmat okozott. — Tehát:

S z e r e l m i l y r a.

Isten a megmondhatója	Gondolatim s álumim képo
Mennyire szeretlek,	Egyeül csak te vagy.
A mióta szép szemeid	Térden imázva kérlek én,
Rabszolgáddá tettek.	Hogy soha el ne hagyj.

Óh, ha szép szemedbe nézek,
Felejtve bü, bánat —
S az hogy réam a deresen
Huszontöt vágtek.

HIRDETÉSEK.

Üzlet megnyitás!

Van szerencsém tudatni a nagyérdemü közönséggel, mi-
szerint Szarvason,

a túzok- és csizmadia-utcza sarkán levő

kereskedésemet

megnyitottam, s annak czikkeit, melyek

fűszer, festék, déli-gyümölcs, bor, ásványviz, papir, rövid-

 és norinbergi árukból állanak

a lehető legjutányosb árak mellett ajánlom a t. helyi és vidéki vevő kö-
zönség figyelmébe.

Szarvason, 1879. évi szeptemberhó.

Tisztelettel

Mikolay János,

kereskedő.

3-1

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 Alólirotnak Békésen
 levő kereskedésébe
 egy tanonc
 azonnal felvétetik.
 Lavatka Ágoston,
 kereskedő, Békésen.
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

3-2

Jelentés!

Alólirott tisztelettel tudatja a szarvasi és vidéki közön-
séggel, miszerint

ügyvédi irodáját

Szarvason a főutczai Dérczy-féle házban
megnyitotta.

Szarvas, 1879. szeptemberhó 1-én.

Rohoska Mihály,
köz- és -váltóügyvéd.

3-3